

Trond Kristoffersen

**Årsregnskapet
- en grunnleggende innføring
6. utgave 2019**

**Løsninger på oppgaver i oppgavesamlingen – for faglærer
Del V Store oppgavesett 2-5 (kapittel 35)**

Mars 2019 (22 % skatt)

Oppgavesett 2 Tjenester

Del 1: Fallan Regnskap AS

Fallan Regnskap AS	Saldobalanse per 31.12.20x1		Posteringer		Resultat 20x1		Balanse per 31.12.20x1	
	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
Inventar og kontorutstyr	850 000			¹ 240 000			610 000	
Opptjent, ikke fakturert salgsinntekt	80 000			² 10 000			70 000	
Kundefordringer	68 500			^{3a} 8 500			60 000	
Avsetning tap		10 000	^{3b} 4 000					6 000
Aksjer	52 000			^{4a} 19 800			31 000	
				^{4b} 1 200			42 500	
Bankinnskudd	42 500							
Aksjekapital		100 000						100 000
Annen egenkapital		224 000	⁷ 58 100					165 900
Pantelån i Næringsbanken		500 000						500 000
Utsatt skatt		27 500	⁶ 18 700					8 800
Betalbar skatt		0		⁶ 3 300				3 300
Annen kortsiktig gjeld		24 500						24 500
Skyldig, ikke betalte renter		8 000	⁵ 3 000					5 000
Salgsinntekt		950 000	² 10 000			940 000		
Lønn, feriepenger og arbeidsgiveravgift	520 000				520 000			
Avskrivning	0		¹ 240 000		240 000			
Tap på fordringer	0		^{3a} 8 500	^{3b} 4 000	4 500			
Diverse driftsutgifter	209 000				209 000			
Renteinntekt		2 000				2 000		
Salgssum aksjer		24 000	^{4a} 24 000					
Gevinst aksjer		0	^{4a} 19 800	^{4a} 24 000		4 200		
Nedskrivning aksjer		0	^{4b} 1 200		1 200			
Rentekostnad	48 000			⁵ 3 000	45 000			
					1 019 700	946 200		
Skattekostnad (inntekt)	0		⁶ 3 300	⁶ 18 700		15 400		
					1 019 700	961 600		
Årsresultat (underskudd)	0			⁷ 58 100		58 100		
Sum	1 870 000	1 870 000	390 600	390 600	1 019 700	1 019 700	813 500	813 500

Momentene behandles på følgende måte:

- 1) Inventar og kontorutstyr er et anleggsmiddel og vurderes i samsvar med bestemmelsen i regnskapsloven § 5-3. De har begrenset økonomisk levetid avskrives over økonomisk levetid. Årlig avskrivning er på: $(= 1\,250\,000 - 50\,000) / 5 = 240\,000$ kroner.
- 2) Verdien av utførte oppdrag resultatføres når de utføres (opptjenes), jf. regnskapsloven § 4-1 første ledd nr. 2 (opptjeningsprinsippet). Opptjent, ikke fakturert inntekt (kundefordring) per 31. desember 20x1 er på 70 000 kroner $(= 175 \text{ timer} \cdot 400 \text{ kroner per time})$. Reduksjon i perioden på 10 000 kroner $(= 80\,000 - 70\,000)$ korrigeres mot salgsinntektene.
- 3) Kundefordringene er et omløpsmiddel og vurderes i samsvar med laveste verdis prinsipp, jf. regnskapsloven § 5-2. Konstatert tap på en kundefordring på 8 500 kroner kostnadsføres som tap på fordringer

Ny tapsavsetning er 6 000 kroner $(= [68\,500 - 8\,500] \cdot 10\%)$. Tapsavsetningen reduseres med 4 000 kroner $(= 10\,000 - 6\,000)$. Endringen bokføres mot tap på fordringer i resultatregnskapet.

- 4) Kostpris for aksjer tilordnes etter FIFO-metoden. De eldste aksjene anses solgt først. Gevinst eller tap ved salget av aksjer beregnes som:

Salgssum	(= 1 200 aksjer · 20 kroner per aksje)	24 000
– Kjøp 20.11.20x0	(= 1 000 aksjer · 15 kroner per aksje)	(15 000)
– Kjøp 25.07.20x1	(= 200 aksjer · 24 kroner per aksje)	(4 800)
= Netto gevinst ved salg av aksjer i AS A		4 200

Aksjene vurderes individuelt etter laveste verdis prinsipp i regnskapsloven § 5–2.

	Antall	Kostpris	Virkelig verdi	Laveste verdis prinsipp
AS A	300 aksjer	¹ 7 200	² 6 000	6 000
AS B	2 500 aksjer	25 000	³ 37 500	25 000
		32 200	43 500	31 000

- 1) 300 aksjer · 24 kroner per aksje = 7 200 kroner (rest av kjøp 25.07.20x1).
- 2) 300 aksjer · 20 kroner per aksje = 6 000 kroner.
- 3) 2 500 aksjer · 15 kroner per aksje = 37 500 kroner.

Verdinedgangen på aksje A på 1 200 kroner (= 7 200 – 6 000) kostnadsføres.

- 5) Rentekostnader periodiseres etter sammenstillingsprinsippet i regnskapsloven § 4–1 første ledd nr. 3. Siste rentebetaling var 31. oktober. Rentene kostnadsføres i den perioden de gjelder. Påløpte renter per 31. desember 20x1 utgjør 5 000 kroner (= 500 000 · 6 % · 2/12). Reduksjon av påløpte renter i balansen er på 3 000 kroner (= 8 000 – 5 000).
- 6) Resultatet før skatt viser et underskudd på 73 500 kroner (= 1 019 700 – 946 200). Representasjonsutgifter og gevinst og tap ved salg av aksjer regnes som permanente resultatforskjeller. Skatteøkende midlertidige forskjeller ved årets begynnelse er 125 000 kroner (= 27 500/0,22).

Resultat før skatt (underskudd)	(73 500)	
Permanente forskjeller		
+ Ikke fradragsberettiget representasjonsutgift	6 500	
– Ikke skattepliktig aksjegevinst	(4 200)	
+ Ikke fradragsberettiget nedskrivning aksjer	1 200	
= Grunnlag skattekostnad	(70 000)	
Endring i midlertidige forskjeller		
+ Reduksjon i skatteøkende forskjeller	85 000	(= 125 000 – 40 000)
= Skattepliktig resultat	15 000	
Betalbar skatt (= 15 000 · 22 %)	3 300	

Skattekostnaden (skatteinntekten) er 15 400 kroner (= 70 000 · 22 %). Utsatt skatt ved årets slutt er 8 800 kroner (= 40 000 · 22 %). I 20x1 reduseres utsatt skatt i balansen med 18 700 kroner (= 27 500 – 8 800) (= 85 000 · 22 %).

- 7) Resultatet viser et underskudd på 58 100 kroner (= 73 500 – 15 400), som reduserer (debiteres) annen egenkapital i balansen.

Del 2: Kvam Konsulent AS

Spørsmål a:

		20x3	20x2	20x1
Likviditetsgrad 1	= $\frac{\text{Omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}}$	= 0,96	1,31	1,33
Finansieringsgrad 1	= $\frac{\text{Anleggsmidler}}{\text{Langsiktig kapital}^1}$	= 1,08	0,58	0,50
Egenkapitalandel	= $\frac{\text{Egenkapital} \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital}}$	= 20,5 %	23,6 %	25,0 %
Gjeldsgrad	= $\frac{\text{Gjeld}}{\text{Egenkapital}}$	= 3,88	3,24	3,00

¹. Egenkapital pluss langsiktig gjeld

		20x3	20x2
Totalkapitalrentabilitet	= $\frac{(\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekt})^2 \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital (snitt)}^3}$	= - 2,9 %	21,5 %
Egenkapitalrentabilitet etter skatt	= $\frac{\text{Årsresultat} \cdot 100 \%}{\text{Egenkapital (snitt)}^4}$	= - 17,8 %	67,2 %

². Positiv eller negativ avkastning av finansielle eiendeler skal inngå i beregning av totalkapitalrentabiliteten. Tap ved salg av aksjer i 20x3 skal derfor inngå i beregningsgrunnlaget.

³. Totalkapital er summen av eiendelene (balansesummen), og er 12 000 for 20x2 og 17 000 for 20x3.

⁴. $2\,900 = [2\,500 + 3\,300] / 2$ i 20x2 og $3\,700 = [3\,300 + 4\,100] / 2$ i 20x3.

Lønnsomheten er vesentlig forverret fra 20x2 til 20x3. Driftsinntektene har økt med 22,4 % (= $5\,600 / 20\,000 \cdot 100\%$), mens driftskostnadene har økt med 42,9 % (= $7\,550 / 17\,600 \cdot 100\%$). Hovedforklaringen er en vesentlig økning av lønnskostnadene. I tillegg har selskapet i 20x3 hatt en et stort tap på kunder. Finanskostnadene er også vesentlig økt på grunn av tap ved aksjesalg. Avkastning på investert kapital var svært god i 20x2. Men på grunn av underskuddet blir avkastningen på investert kapital negativ i 20x3.

Nøkkeltallene for balansen viser en negativ trend i hele perioden. Egenkapitalen i 20x3 har økt med 800 (= $4\,100 - 3\,300$). Økningen skyldes i sin helhet innbetaling av ny egenkapital på 1 900. Til tross for underskudd har selskapet ved utgangen av 20x3 satt av 410 i aksjeutbytte til eierne. Ved slutten av 20x3 har selskapet en egenkapitalandel på 20,5 %, en økning på 3,1 prosentpoeng fra året før. En egenkapitalandel på 20,5 % er noe lav.

Nøkkeltallene for finansiering viser en negativ utvikling i perioden. Ved slutten av 20x3 er kortsiktig gjeld større enn omløpsmidlene. Arbeidskapitalen (omløpsmidler minus kortsiktig gjeld) blir derfor negativ. Som en konsekvens av dette blir likviditetsgrad 1 større enn 1, mens finansieringsgrad 1 lavere enn 1. Dette er uheldig og viser en ugunstig finansiering. Nøkkeltallene for likviditet er ved utgangen av 20x3 for lave, og bør derfor forbedres noe. Av regnskapet ser vi at selskapet har gitt økt kreditt til kunder og har foretatt store investeringer i aksjer. Økt kapitalbinding i omløpsmidler er finansiert med økt kortsiktig gjeld inklusive nytt lån. Langsiktig gjeld er redusert i perioden, selv om selskapet har investert i nye anleggsmidler.

Spørsmål b:

		20x3	20x2
Resultatgrad	$= \frac{(\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekter}) \cdot 100 \%}{\text{Driftsinntekter}}$	$= -1,9 \%$	12,9 %
Totalkapitalens omløpshastighet	$= \frac{\text{Driftsinntekter}}{\text{Totalkapital (snitt)}}$	$= 1,51$	1,67
Totalkapitalrentabilitet	$= \text{Resultatgrad} \cdot \text{totalkapitalens omløpshastighet}$	$= -2,9 \%$	21,5 %

Totalkapitalens omløpshastighet har gått noe ned i perioden. Det er ugunstig. Den viktigste forklaringen på redusert totalkapitalrentabilitet er likevel forverret resultatgrad.

Spørsmål c:

1. Forklaring på skattekostnaden

Betalbar skatt i balansen per 31.12.20x3	(44)	
+ Økt utsatt skatt i balansen per 31.12.20x3	(66)	(= 550 – 484)
= Skattekostnaden i resultatregnskapet for 20x3	(110)	

2. Midlertidige forskjeller

Skatteøkende midlertidig forskjeller per 31. desember 20x3:

Utsatt skatt/skattesats: $550/0,22 = 2\ 500$.

Skatteøkende midlertidig forskjell per 31. desember 20x2:

Utsatt skatt/skattesats: $484/0,22 = 2\ 200$.

3. Permanente forskjeller i regnskapet for 20x3

Regnskapet viser underskudd. Uten permanente forskjeller ville skattekostnaden ha vært på pluss 121 (= $550 \cdot 22 \%$). Forskjellen mellom faktisk og beregnet skattekostnad er på 231 (= $121 + 110$). Faktisk skattekostnad er høyest slik at det i regnskapet må være bokført ikke fradragsberettigete kostnader (permanente forskjeller) på 1 050 (= $231/0,22$).

4. Skattemessig resultat for 20x3

Skattemessig resultat: Betalbar skatt per 31. desember 20x3/skattesats: $44/0,22 = 200$.

Spørsmål d:

Kvam Konsulent AS		
Kontantstrømoppstilling 20x3 – direkte metode		
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
	Innbetaling fra salg av varer og tjenester	20 647 1
	– Utbetaling i lønn, skattetrekk mv	(16 773) 2
	– Utbetaling til leverandører og andre kreditorer	(5 050) 3
	Innbetaling ved salg av aksjer	400 4
	– Utbetaling ved kjøp av aksjer	(3 450) 4
	Innbetaling av renter	100 5
	– Utbetaling av renter	(72) 6
	– Utbetaling av skatt	(286) 7
A	= Netto kontantstrøm fra driften	(4 484)
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
	Innbetaling ved salg av biler	720 8
	– Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler (biler)	(4 120) 8
B	= Netto kontantstrøm fra investeringer	(3 400)
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
	Opptak av ny langsiktig pantelån	534 9
	Opptak av nytt kortsiktig lån	5 300 9
	– Avdrag på langsiktig pantelån	(1 400) 9
	Ny egenkapital	1 900 10
	– Utbetaling av aksjeutbytte	(1 150) 11
C	= Netto kontantstrøm fra finansiering	5 184
	A + B + C = Netto endring av likvider gjennom året	(2 700)
	+ Bankinnskudd per 01.01.20x1	4 000
	= Bankinnskudd per 31.12.20x1	1 300

I notene nedenfor er en innbetaling angitt med et positivt tall, mens negative tall er utbetaling.

1. Innbetaling fra salg av varer og tjenester/fra kunder

	Salgsinntekter	25 000
	– Økt opptjent, ikke fakturert salgsinntekt (eiendel)	(1 700)
	– Økt kundefordringer (eiendel)	(1 600)
	+ Økt forskudd fra kunder (gjeld)	147
	– Tap på fordringer	(1 200)
=	Innbetaling fra kunder	= 20 647

2. Utbetaling i lønn og skattetrekk mv.

	– Lønnskostnad	(18 000)
	+ Økning i skyldig lønn mv. (gjeld)	1 227
=	Utbetaling til ansatte mv	= (16 773)

3. Utbetaling til vareleverandører og andre kreditorer

	– Husleie	(3 600)
	– Annen driftskostnad	(1 350)
	– Økt forskuddsbetalt husleie (eiendel)	(400)
	+ Økt leverandørgjeld (gjeld)	300
=	Utbetaling til varekreditorer	= (5 050)

4. Kjøp og salg av markedsbaserte aksjer

Det er opplyst at det i året er solgt markedsbaserte aksjer for 400. Ifølge resultatregnskapet er det realisert et tap på 1 050 ved salg av aksjer. Bokført verdi av solgte aksjer har derfor vært 1 450 (= 400 + 1 050).

Aksjer					
Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Tilgang	– Avgang	+ Verdiøkning
3 500	=	1 500	?	– 1 450	0

Det er ikke rapportert noen verdiendring i året, slik at tilgangen i året (kjøp) må ha vært på 3 450 (= 3 500 – [1 500 – 1 450]).

5. Innbetaling av renter

Tilsvarende renteinntektene i resultatregnskapet. = 100

6. Utbetaling av renter

– Rentekostnad		(50)
– Reduksjon av påløpte renter (gjeld)		(22)
= Utbetaling i renter	=	(72)

7. Utbetaling i skatt

– Skattekostnad		(110)
+ Endring skyldig betalbar skatt (gjeld)		(242)
+ Økning i utsatt skatt (gjeld)		66
= Utbetalt i skatt = Skyldig betalbar skatt 1.1.20x3	=	(286)

8. Investering i og salg av varige driftsmidler (biler)

Kjøp (tilgang) av biler er oppgitt til 4 120.

Biler					
Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Tilgang	– Avgang	– avskrivning
6 500	=	3 500	4 120	?	– 1 000

Bokført verdi solgte biler er på 120 (= [3 500 + 4 120 – 1 000] – 6 500). I følge resultatregnskapet har selskapet fått en gevinst ved salg på 600. Salgssum solgte biler må derfor ha vært på 720 (= 600 + 120).

9. Opptak av ny kortsiktig og langsiktig gjeld (lån)

Langsiktig pantelån				
Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Nytt lån	– Avdrag
1 350	=	2 216	?	– 1 400

Opptak av nytt langsiktig pantelån utgjør dermed 534 (= 1 350 – [2 216 – 1 400]).

Opptak av nytt kortsiktig lån er 5 300 (= 5 300 – 0).

10. Innbetaling av ny egenkapital

Egenkapitalen består av aksjekapital, overkurs og annen egenkapital.

Egenkapital 31.12.	4 100
– Egenkapital 01.01	(3 300)
= Endring	800
+ Underskudd og avsatt utbytte (= 660 + 440)	1 100
= Avvik = Tilførsel av egenkapital (= økt aksjekapital, 1 000, overkurs 900)	1 900

11. Utbetaling av aksjeutbytte

– Avsatt utbytte per 31.12.20x3	(440)
– Reduksjon i skyldig, ikke betalt utbytte (gjeld)	(710)
= Utbetalt i utbytte = Skyldig utbytte 1.1.20x3	= (1 150)

Kvam Konsulent AS			
Kontantstrømoppstilling – indirekte metode		20x3	
<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>			Note
Resultat før skatt (underskudd)	=	(550)	
– Betalt i skatt		(286)	6
Avskrivning		1 000	Resultat
– Gevinst ved salg av biler		(600)	Resultat
Tap ved salg av aksjer		1 050	Resultat
Innbetaling ved salg av aksjer		400	4
– Utbetaling ved kjøp av aksjer		(3 450)	4
<u>Periodisering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld</u>			
– Økt forskuddsbetalt husleie		(400)	Balanse
– Økt opptjent, ikke fakturert inntekt		(1 700)	Balanse
– Økt kundefordringer		(1 600)	Balanse
Økt leverandørgjeld		300	Balanse
Økning i skyldig lønn mv		1 227	Balanse
Økt forskudd fra kunder		147	Balanse
– Reduksjon av påløpte renter		(22)	Balanse
A = Netto kontantstrøm fra driften		(4 484)	
B = Netto kontantstrøm fra investering		(3 400)	
C = Netto kontantstrøm fra finansiering		5 184	
A + B + C = Netto endring av kontanter gjennom året		(2 700)	
+ Bankinnskudd per 01.01.20x3		4 000	
= Bankinnskudd per 31.12.20x3		1 300	

Kontantstrømoppstillingen viser at bedriften har en negativ kontantstrøm fra driften på 4 484 og har investert 3 400 i varige driftsmidler, til sammen en netto utbetaling på 7 884. Beløpet er delvis finansiert med 5 184 i tilførsel av kontanter fra opptak av lån og innbetaling ny egenkapital. Netto negativ kontantstrøm i perioden på 2 700 (= 4 484 + 3 400 – 5 184) har redusert kontantbeholdningen ved slutten av perioden.

Oppgavesett 3 Eiendom

Del 1: Warø Eiendom AS

Warø Eiendom AS	Saldobalanse per 31.12.20x1		Avslutningsposteringer		Resultat 20x1		Balanse per 31.12.20x1	
	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
Bygning	7 000 000		⁷ 180 000	¹ 500 000			6 680 000	
Tomt	450 000		² 150 000				600 000	
Varebiler	465 000			^{3a} 30 000 ^{3a} 90 000 ^{3b} 28 000				317 000
Bankinnskudd	205 500						205 500	
Aksjekapital		500 000						500 000
Annen egenkapital		930 000		⁹ 534 000				1 464 000
Lån i Næringsbanken AS		5 000 000						5 000 000
Utsatt skatt		220 000	⁸ 22 000					198 000
Leverandørgjeld		212 000		⁵ 20 000				232 000
Forskudd fra kunde		210 000	⁶ 15 000					195 000
Betalbar skatt		0		⁸ 176 000				176 000
Skyldige renter		50 000	⁴ 12 500					37 500
Salgsinntekt		2 300 000		⁶ 15 000		2 315 000		
Salgssum solgt varebil		75 000	^{3a} 75 000			0		
Lønn, FP og AGA	625 000				625 000			
Avskrivning bygning	0		¹ 500 000		500 000			
Avskrivning varebil			^{3a} 30 000 ^{3b} 28 000		58 000			
Revers. nedskriv. tomt	0			² 150 000		150 000		
Vedlikehold bygning	264 000			⁷ 180 000	84 000			
Tap ved salg varebil A			^{3a} 90 000	^{3a} 75 000	15 000			
Diverse driftsutgifter	190 500		⁵ 20 000		210 500			
Renteinntekt		3 000				3 000		
Rentekostnad	300 000			⁴ 12 500	287 500			
					1 780 000	2 468 000		
Skattekostnad			⁸ 176 000	⁸ 22 000	154 000			
					1 934 000	2 468 000		
Årsresultat			⁹ 534 000		534 000			
Sum	9 500 000	9 500 000	1 832 500	1 832 500	2 468 000	2 468 000	7 802 500	7 802 500

1.

Bygningen er et anleggsmiddel og vurderes i samsvar med bestemmelsen i regnskapsloven § 5-3. Den har begrenset økonomisk levetid avskrives over økonomisk levetid. Årlig avskrivning er på 500 000 kroner: $(= 11\,500\,000 - 1\,500\,000)/20$.

2.

Tomten er et varig driftsmiddel vurderes etter regnskapsloven § 5-3. En tomt har ikke begrenset økonomisk levetid, og skal ikke avskrives. Virkelig verdi er høyere enn bokført verdi. Bokført verdi av tomte økes, men ikke høyere enn kostpris. Et varig driftsmiddel kan ikke oppskrives. Tidligere foretatt nedskrivning reverseres. Tomten vil igjen være bokført til kostpris.

3.

Varebilene er varige driftsmidler (anleggsmidler). Årlig avskrivning av varebil A utgjør: $(360\,000)/6 = 60\,000$ kroner. Varebil A har ved årets begynnelse en bokført verdi på 120 000 kroner $(= 360\,000 - [60\,000 \cdot 4])$. Varebil A ble solgt i slutten av juni, etter 6 måneders bruk. Avskrivning av varebil A for 20x1 blir 30 000 kroner $(= 60\,000/2 \cdot 6)$. Gevinst eller tap ved salget beregnes som:

Salgssum		75 000 kroner
– Bokført verdi 30. juni 20x1	$(= 120\,000 - 90\,000)$	(90 000 kroner)
= Tap ved salg av varebil A		(15 000 kroner)

Varebil B ble kjøpt for 345 000 kroner ($= 465\,000 - 120\,000$). Avskrivning i 20x1 blir 28 000 kroner ($= [345\,000 - 65\,000] / 5 \cdot 6/12$). Bokført verdi per 31. desember 20x1 blir 317 000 kroner ($= 345\,000 - 28\,000$).

4.

Renter på gjeld periodiseres etter sammenstillingsprinsippet og kostnadsføres i den perioden det gjelder, jf. regnskapslovens § 4-1 første ledd nr. 3. Siste rentebetaling var 31. oktober 20x1. Påløpte renter per 31. desember 20x1 utgjør 37 500 kroner ($= 5\,000\,000 \cdot 4,5\% \cdot 2/12$). Reduksjon av påløpte renter i balansen er på 12 500 kroner ($= 50\,000 - 37\,500$). Årets rentekostnad blir på 287 500 kroner ($= 300\,000 - 12\,500 = 10$ måneder $\cdot 25\,000$ kroner per måned $+ 2$ måneder $\cdot 18\,750$ kroner per måned).

5.

Kostnader skal bokføres i den perioden de påløpt (tilhører). Juridisk rådgivning er utført i desember 20x1. Fakturaen fra advokat Streng på 20 000 kroner bokføres som en konsulentytelse (annen driftskostnad) i resultatregnskapet.

6.

Husleieinntektene periodiseres etter opptjeningsprinsippet og inntektsføres i den perioden de gjelder, jf. regnskapsloven § 4-1 første ledd nr. 2. Reduksjon av forskuddsbetalt husleie (forskudd fra kunde) i balansen per 31.12.20x1 er 15 000 kroner ($= 210\,000 - 195\,000$).

7.

Utgiften til oppussing er kostnadsført i sin helhet. Beløpet som gjelder påkostning, 180 000 kroner, skal balanseføres på bygningens konto. Resterende utgift gjelder vedlikehold som alltid skal kostnadsføres. Påkostningen er fullført i slutten av året og påvirker ikke årets avskrivning av bygningen. Ny bokført verdi av bygningen per 31.12.20x1 blir 6 680 000 kroner ($= 7\,000\,000 - 500\,000 + 180\,000$).

8.

Resultatet før skatt er 688 000 kroner ($= 2\,468\,000 - 1\,780\,000$). Ikke fradragsberettigete utgifter (permanent forskjell) er oppgitt til 12 000 kroner.

Resultat før skatt	688 000	
Permanente forskjeller		
+ Netto ikke fradragsberettiget kostnad	12 000	
= Grunnlag skattekostnad	700 000	
Endring i midlertidige forskjeller		
+ Skatteøkende forskjeller 1.1.20x1	1 000 000	($= 220\,000/0,22$)
- Skatteøkende forskjeller 31.12.20x1	(900 000)	($= 198\,000/0,22$)
= Skattepliktig resultat	800 000	
Betalbar skatt ($= 800\,000 \cdot 22\%$)	(176 000)	

Skattekostnaden er 154 000 kroner ($= 700\,000 \cdot 22\%$). Utsatt skatt i balansen reduseres med 22 000 kroner ($= [1\,000\,000 - 900\,000] \cdot 22\%$), til 198 000 kroner ($= 900\,000 \cdot 22\%$).

9.

Årets overskudd etter skatt er 534 000 kroner ($= 688\,000 - 154\,000$) avsettes til annen egenkapital i balansen.

Spørsmål b:

Tomten er solgt. I stedet for å bokføre en reversering av tidligere nedskrivning på 150 000 kroner bokføres en (realisert) gevinst ved salg. Salget av tomten vil i 20x3 gi en gevinst på 200 000 kroner ($= 650\ 000 - 450\ 000$).

Salg av tomten medfører at det samlede resultat før skatt i 20x1 forbedres med en realisert verdiøkning fra kjøp til salgstidspunktet på 50 000 kroner ($= 650\ 000 - 600\ 000$). Nettovirkningen er at resultatet før skatt i 20x1 forbedres med 50 000 kroner, fra 688 000 kroner til 738 000 kroner. Skattekostnaden øker med 11 000 kroner ($= 50\ 000 \cdot 22\ %$). Etter skatt forbedres resultatet med 39 000 kroner ($= 50\ 000 \cdot 78\ %$), fra 534 000 kroner til 573 000 kroner ($= 738\ 000 - [154\ 000 + 11\ 000]$).

Del 2: Brattøra Eiendom AS

Spørsmål a:

		20x3	20x2
Totalkapitalrentabilitet	$= \frac{(\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekt}^1) \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital (snitt)}^2} =$	9,6 %	2,7 %
Egenkapitalrentabilitet før skatt	$= \frac{\text{Resultat før skatt} \cdot 100 \%}{\text{Egenkapital (snitt)}^3} =$	28,0 %	- 5,0 %
Rentedekningsgrad	$= \frac{\text{Resultat før skatt} + \text{rentekostnad}}{\text{Rentekostnad}} =$	3,1	0,7

		20x3	20x2	20x1
Likviditetsgrad 1	$= \frac{\text{Omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}} =$	1,20	0,67	1,20
Arbeidskapital	$= \text{Omløpsmidler} - \text{kortsiktig gjeld} =$	2 000	- 4 000	2 000
Finansieringsgrad 1	$= \frac{\text{Anleggsmidler}}{\text{Langsiktig kapital}^4} =$	0,97	1,08	0,95
Egenkapitalandel	$= \frac{\text{Egenkapital} \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital}} =$	25,7 %	20,0 %	20,0 %

^{1.} I analysen er finansinntektene inkludert verdiendring markedsbaserte aksjer og tap ved aksjesalg

^{2.} Totalkapital er summen av eiendelene (balansesummen). Ved beregningen av rentabilitet brukes et gjennomsnitt av IB og UB. Gjennomsnittlig totalkapital er 65 000 i 20x3 og 55 000 i 20x2.

^{3.} Gjennomsnittlig egenkapital er 15 000 i 20x3 og 11 000 i 20x2.

^{4.} Langsiktig kapital er summen av egenkapital og langsiktig gjeld.

Lønnsomheten er vesentlig forbedret fra 20x2 til 20x3. Det er to hovedforklaringer på bedret lønnsomhet. I 20x3 har selskapet solgt en bygning med en gevinst på 3 000. Videre har salgsinntektene økt relativt mer enn kostnadene. Salgsinntektene har økt med 4 000 (50 %), mens driftskostnadene, inklusive nedskrivning tomt, bare har økt med 2 500 (38,5 %), slik at driftsresultatet er forbedret med 4 500. Nøkkeltallene for totalkapitalrentabilitet og egenkapitalrentabilitet var dårlige i 20x2 og gode i 20x3. Rentedekningsgraden er ved utgangen av 20x3 over 3, som regnes som bra.

Nøkkeltallene for likviditet, finansiering og soliditet er stort sett uendret når hele perioden ses under ett. Et unntak er egenkapitalandelen som er klart forbedret ved utgangen av 20x3. Økning av egenkapitalen på 6 000 kan forklares med innbetaling av ny egenkapital fra eierne med 4 000 (= 2 000 + 2 000) og tilbakeholdt overskudd med 2 000 (= 3 320 – 1 320). En egenkapitalandel på rundt 25 % er tilfredsstillende i et eiendomsselskap.

Nøkkeltallene var dårlige i 20x2. I dette året var arbeidskapitalen negativ. Negativ arbeidskapital betyr at likviditetsgrad 1 blir lavere enn 1 og finansieringsgrad 1 blir større enn 1. Forbedringen i 20x3 skyldes at anleggsmidler er blitt mer langsiktig finansiert. Deler av ny langsiktig kapital er brukt til nedbetaling av kortsiktig gjeld, herunder kortsiktig lån. Rentedekningsgraden er forbedret fra 20x2 til 20x3, som i hovedsak skyldes bedret inntjening (og ikke reduserte rentekostnader). Ved utgangen av 20x3 er likviditeten god og finansieringen er sunn.

Spørsmål b:

Maksimalt utbytte bestemmes av reglene i aksjeloven § 8-1. Vilkårene for å utdele aksjeutbytte er todelt. Først beregnes et utbyttegrunnlag basert på balansetallene ved sist godkjente årsregnskap, jf. aksjeloven § 8-1 første til tredje ledd. Deretter må styret vurdere å selskapet har en forsvarlig egenkapital og likviditet slik at hele utbyttegrunnlaget kan deles ut i utbytte, jf. aksjeloven § 8-1 fjerde ledd.

Utbyttegrunnlag, jf. aksjeloven § 8-1 første til tredje ledd	
Netto eiendeler inklusive skatt ¹	19 320
– Aksjekapital	(6 000)
= Til disposisjon	13 320
Forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. aksjeloven § 8-1 fjerde ledd	
Netto eiendeler inklusive skatt	19 320
– Egenkapitalandel (= 70 000 · 20 %) ²	(14 000)
= Til disposisjon	5 320

¹ Diverse eiendeler – diverse gjeld (eksklusive utbytte) = 70 000 – 42 000 – 8 680 = 19 320.

² Forutsatt ifølge oppgaven.

Utbyttegrunnlaget er 13 320. For å oppnå en egenkapitalandel på 20 % kan selskapet ikke dele ut mer enn 5 320 i aksjeutbytte. Utbytteavsetningen kan derfor økes med 4 000 kroner (= 5 320 – 1 320).

Spørsmål c:

Det er enklest å forklare sammenhengen ved å studere tallene før skatt.¹ Forholdet mellom total kapitalrentabilitet (R_{TK}) og egenkapitalrentabilitet (R_{EK}) kan illustreres slik:

$$R_{EK} = R_{TK} + \left[(R_{TK} - r_g) \cdot \frac{G}{EK} \right]$$

$$R_{EK} (20 \times 3) = 9,6 \% + (9,6 \% - 4,08 \%) \cdot 3,33 = 28,0 \% (= 4\,200 / 15\,000 \cdot 100 \%)$$

$$G = (48\,000 + 52\,000) / 2 = 50\,000 \text{ kroner}$$

Gjennomsnittlig gjeldsrente, r_g , er 4,08 % (= 2 040/50 000), mens gjeldsgraden, G/EK , er på 3,33 (= 50 000/15 000). Det brukes gjennomsnittlige balanseverdier. Tallene er avrundet.

¹ På grunn av permanente forskjeller er effektiv skattesats i regnskapet for 20x3 ikke 22 %, men 20,95 %.

Spørsmål d:

1. Forklaringen av skattekostnaden

Skattekostnaden for 20x3 består av

Avsatt betalbar skatt 31.12.20x3	(220)	
+ Nedgang i utsatt skattefordel i balansen	(154)	(= 154 – 0)
+ Økt utsatt skatt i balansen	(506)	(= 506 – 0)
= Skattekostnad	(880)	

2. Midlertidige forskjeller

Skatteøkende midlertidig forskjeller per 31. desember 20x3:

Utsatt skatt/skattesats: $506 / 0,22 = 2\,300$.

Skattereduserende midlertidig forskjell per 31. desember 20x2:

Utsatt skattefordel/skattesats: $154 / 0,22 = 700$.

3. Permanente forskjeller i regnskapet for 20x3

Uten permanente forskjeller ville skattekostnaden vært på 924 ($= 4\,200 \cdot 22\%$). Forskjellen mellom faktisk og beregnet skattekostnad er på 44 ($= 924 - 880$). Faktisk skattekostnad er lavest slik at det i regnskapet må være bokført ikke skattepliktige inntekter (permanente forskjeller) på 200 ($= 44/0,22$). I regnskapet gjelder dette verdiøkning og tap på aksjer.

4. Skattemessig resultat for 20x3

Skattemessig resultat: Betalbar skatt per 31. desember 20x3/skattesats: $220 / 0,22 = 1\,000$.

Sammenhengen mellom regnskapsmessig og skattemessig resultat for 20x3 kan forklares som (ikke krav i oppgaven):

Regnskapsmessig resultat før skatt	4 200
– Permanente forskjeller (ikke skattepliktig inntekter)	(200)
– Økt skatteøkende midlertidige forskjeller i 20x3	(2 300)
– Redusert skattereduserende midlertidige forskjeller i 20x3	(700)
= Skattemessig resultat	1 000

Spørsmål e:

Brattøra Eiendom AS		
Kontantstrømoppstilling 20x3 – direkte metode		
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetaling fra salg av varer og tjenester	13 866	1
– Utbetaling i lønn, skattetrekk mv	(1 376)	2
– Utbetaling til leverandører og andre kreditorer	(2 125)	3
– Kjøp av markedsbaserte aksjer	(420)	4
Innbetaling av ved salg av aksjer	3 420	4
Innbetaling av renter	40	5
– Utbetaling av renter	(1 870)	6
– Utbetaling av skatt	(264)	7
A = Netto kontantstrøm fra driften	<u>11 271</u>	
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Innbetaling ved salg av varig driftsmiddel (bygning)	6 696	8
– Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler (bygning)	(15 000)	8
B = Netto kontantstrøm fra investeringer	<u>(8 304)</u>	
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Opptak av ny langsiktig lån	9 694	9
– Avdrag på langsiktig lån	(4 200)	9
– Nedbetaling av kortsiktig lån	(5 501)	9
Ny egenkapital	4 000	10
– Utbetaling av aksjeutbytte	(160)	10
C = Netto kontantstrøm fra finansiering	<u>3 833</u>	
A + B + C = Netto endring av kontanter gjennom året	<u>6 800</u>	
+ Kontanter per 01.01.20x1	1 400	
= Kontanter per 31.12.20x1	<u>8 200</u>	

I notene nedenfor er en innbetaling angitt med et positivt tall, mens negative tall er utbetaling.

1. Innbetaling fra salg av varer og tjenester/fra kunder

Salgsinntekter	12 000
Økning av forskudd fra kunder	1 866
= Innbetaling fra kunder	<u>13 866</u>

2. Utbetaling i lønn og skattetrekk mv.

– Lønnskostnad	(1 100)
– Reduksjon av skyldig lønn mv.	(276)
= Utbetaling til ansatte mv	<u>(1 376)</u>

3. Utbetaling til vareleverandører og andre kreditorer

– Annen driftskostnad og vedlikehold	(2 750)
+ Økning av leverandørgjeld	625
= Utbetaling til kreditorer	<u>(2 125)</u>

4. Kjøp og salg av markedsbaserte aksjer

Det er opplyst at det i året er kjøpt markedsbaserte aksjer for 420. Videre framgår det av resultatregnskapet det i året er en verdiøkning på aksjene på 230 og solgt aksjer med et tap på 30.

Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Tilgang	– Avgang	+ Verdiøkning
3 800	=	6 600	420	?	230

Bokført verdi solgte aksjer: 3 450 (= 6 600 + 420 + 230 – 3 800) og salgssum solgte aksjer: 3 420 (= 3 450 – 30).

5. Innbetaling av renter

Tilsvarende renteinntekter i resultatregnskapet. = 40

6. Utbetaling av renter

– Rentekostnad					(2 040)
+ Økning av påløpte, ikke betalte renter					170
= Utbetaling i renter	=				(1 870)

7. Utbetaling i skatt

– Skattekostnad					(880)
– Reduksjon av betalbar skatt (gjeld)					(44)
+ Økning i utsatt skatt (gjeld)					506
+ Redusert utsatt skattefordel (eiendel)					154
= Utbetalt i skatt = Skyldig betalbar skatt 1.1.20x3	=				(264)

8. Investering i og salg av varige driftsmidler (bygninger og tomt)

Det er kjøpt bygning for 15 000 i 20x3 og solgt bygning med 3 000 i gevinst. Bokført verdi solgt bygning beregnes slik:

Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Tilgang	– Avgang	– Avskrivning
54 550	=	46 846	15 000	?	– 3 600

Bokført verdi solgt bygning: 3 696 (= 46 846 + 15 000 – 3 600 – 54 550). Salgssum solgt bygning: 6 696 (= 3 696 + 3 000). Nedgang av balanseført verdi av tomt skyldes i sin helhet nedskrivning i 20x3 på 1 550 (= 5 000 – 3 450).

9. Opptak av nye lån (kortsiktige og langsiktige)

Avdrag på langsiktig lån i året er 4 200. Opptak av nytt langsiktig lån er 9 694 (= 41 494 – [36 000 – 4 200]). I 20x3 er hele det kortsiktige lånet på 5 501 nedbetalt.

10. Ny egenkapital og utbetaling av aksjeutbytte

Egenkapital 31.12. (aksjekapital, overkurs og annen egenkapital)					18 000
– Egenkapital 01.01					(12 000)
= Endring	=				6 000
– Tilbakeholdt overskudd (= 3 320 – 1 320)					(2 000)
= Avvik = Kapitaltilførsel fra eierne (emisjon)	=				4 000

Kapitalforhøyelsen er brukt til å øke aksjekapitalen (+ 2 000) og økt overkurs (+ 2 000). Utbetalt utbytte i året tilsvarende skyldig utbytte ved begynnelsen av 20x3, dvs. 160.

Brattøra Eiendom AS			
Kontantstrømoppstilling – indirekte metode		20x3	
<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>			Note
	Resultat før skatt	4 200	
	– Betalt i skatt	(264)	7
	Avskrivning	3 600	Resultat
	Nedskrivning tomt	1 550	Resultat
	– Gevinst ved salg av bygning	(3 000)	Resultat
	– Verdiøkning aksjer ¹	(230)	Resultat
	Tap ved salg aksjer ¹	30	Resultat
	Salgssum solgte aksjer ¹	3 420	4
	– Utbetalt ved kjøp av aksjer ¹	(420)	4
<u>Periodisering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld</u>			
	Økt leverandørgjeld	625	Balanse
	– Reduksjon av skyldig lønn mv.	(276)	Balanse
	Økning av forskudd fra kunder	1 866	Balanse
	Økning i påløpte, ikke betalte renter	170	Balanse
A	= Netto kontantstrøm fra driften	11 271	
B	= Netto kontantstrøm fra investering	(8 304)	
C	= Netto kontantstrøm fra finansiering	3 833	
	A + B + C = Netto endring av kontanter gjennom året	6 800	
	+ Kontanter per 01.01.20x3	1 400	
	= Kontanter per 31.12.20x3	8 200	

¹ Nettovirkning på 2 800 (= 3 420 + 30 – 230 – 420) tilsvarer reduksjon av balanseverdien (= 6 600 – 3 800).

Kontantstrømoppstillingen viser at bedriften har utbetalt 8 304 til investeringer. Beløpet er finansiert med innbetaling av 11 271 fra driften og 3 833 fra finansiering. Kontantoverskuddet på 6 800 er brukt til å øke kontantbeholdningen (bankinnskudd) ved slutten av året.

Oppgavesett 4 Industri

Del 1: Eriksen Møbler AS

Eriksen Møbler AS	Saldobalanse per 31.12.20x1		Posteringer		Resultat 20x1		Balanse per 31.12.20x1	
	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit	Debet	Kredit
Varebiler	270 000			^{1a} 100 000 ^{1b} 40 000			130 000	
Råvarer	60 000		² 10 000				70 000	
Ferdigvarer (FV)	140 000			² 5 000			135 000	
Handelsvarer	520 000			² 25 000			495 000	
Forskuddsbetalt leie	22 000		³ 2 000				24 000	
Bankinnskudd	85 250						85 250	
Aksjekapital		150 000						150 000
Annen egenkapital		79 750		⁶ 229 600				309 350
Pantelån i Bedriftsbanken		400 000						400 000
Utsatt skatt		5 500		⁵ 27 500				33 000
Betalbar skatt		0		⁵ 42 900				42 900
Skyldig, ikke betalte renter		9 750	⁴ 5 750					4 000
Salgsinntekt		2 800 000				2 800 000		
Salgssum solgt varebil		55 000	^{1a} 55 000		0			
Endring ferdigvarelager			² 5 000		5 000			
Råvarekjøp	445 000			² 10 000	435 000			
Innkjøp handelsvarer	975 000		² 25 000		1 000 000			
Lønn, FP og AGA	440 000				440 000			
Avskrivning	0		^{1a} 37 500 ^{1b} 40 000		77 500			
Leie av lokaler	134 000			³ 2 000	132 000			
Diverse driftsutgifter	369 750				369 750			
Tap ved salg varebil	0		^{1a} 62 500	^{1a} 55 000	7 500			
Rentekostnad	39 000			⁴ 5 750	33 250			
Skattekostnad			⁵ 42 900 ⁵ 27 500		2 500 000 70 400	2 800 000		
Årsresultat			⁶ 229 600		2 570 400 229 600	2 800 000		
Sum	3 500 000	3 500 000	542 750	542 750	2 800 000	2 800 000	939 250	939 250

- 1) Varige driftsmidler med begrenset økonomisk levetid avskrives over økonomisk levetid, jf. regnskapsloven § 5-3 annet ledd. Varebil A avskrives med 50 000 kroner (= 300 000/6) per år. Ved årets begynnelse er varebil A avskrevet i 4 år med til sammen 200 000 kroner (= 50 000 · 4) slik at bokført verdi per 1. januar 20x1 av varebil A er på 100 000 kroner (= 300 000 – 200 000). Avskrivning i 9 måneder blir 37 500 kroner (= 50 000 · 9/12).

Salgssum		55 000 kroner
– Bokført verdi 30. september 20x1	(= 100 000 – 37 500)	(62 500 kroner)
= Tap ved salg av varebil A		(7 500 kroner)

Varebil B avskrives med 40 000 kroner (= [250 000 – 50 000] /5) per år. Bokført verdi per 1. januar 20x1 er 170 000 kroner (= 250 000 – 40 000 · 2), og bokført verdi per 31. desember 20x1 er 130 000 kroner (= 170 000 – 40 000).

- 2) Et varelager er et omløpsmiddel og vurderes individuelt i samsvar med laveste verdiss prinsipp (LVP) i regnskapsloven § 5-2. Beholdningsendringen blir:

	UB	IB	Endring
Råvarer	70 000	60 000	10 000
Ferdigvarer	135 000	140 000	(5 000)
Handelsvarer	495 000	520 000	(25 000)
	700 000	720 000	(20 000)

Endring av beholdning av råvarer og handelsvarer føres mot varekjøpet (fordelt per varekategori), mens endring av ferdigvarelageret føres mot egen resultatkonto.

- 3) Husleie periodiseres etter sammenstillingsprinsippet og kostnadsføres i den perioden den gjelder, jf. regnskapsloven § 4-1 første ledd nr. 3. Forskuddsbetalt husleie per 31. desember 20x1 er 24 000 kroner (= 12 000 · 2). Økt forskuddsbetalt er 2 000 kroner (= 24 000 – 22 000). Husleiekostnaden for 20x1 er 132 000 kroner (= 11 000 · 12).
- 4) Rentekostnader periodiseres etter sammenstillingsprinsippet. Renter på lån kostnadsføres i den perioden de gjelder uavhengig av betalingstidspunktet. Siste rentebetaling var 30. september. Påløpte renter per 31. desember 20x1 omfatter 3 måneder og utgjør 4 000 kroner (= 400 000 · 4 % · 3/12). Reduksjon av påløpte, ikke betalte renter i balansen er på 5 750 kroner (= 9 750 – 4 000). Rentekostnaden for 20x1 er 33 250 kroner (= 650 000 · 6 % · 9/12 + 400 000 · 4 % · 3/12 = 29 250 + 4 000).
- 5) Regnskapsmessig resultat før skatt er på 300 000 kroner (= 2 800 000 – 2 500 000). Det er bokført 20 000 kroner i ikke fradragsberettiget representasjon.

Resultat før skatt	300 000	
Permanente forskjeller		
+ Netto ikke fradragsberettiget kostnad	20 000	
= Grunnlag skattekostnad	320 000	
Endring i midlertidige forskjeller		
+ Skatteøkende forskjeller 1.1.20x1	25 000	(= 5 500/0,22)
– Skatteøkende forskjeller 31.12.20x1	(150 000)	(= 33 000/0,22)
= Skattemessig resultat	195 000	
Betalbar skatt (= 195 000 · 22 %)	42 900	

Skattekostnaden er 70 400 kroner (= 320 000 · 22 %). Utsatt skatt i balansen øker med 27 500 kroner (= [150 000 – 25 000] · 22 %), til 33 000 kroner (= 150 000 · 22 %).

- 6) Årsoverskuddet på 229 600 kroner (= 300 000 – 70 400) avsettes til (krediteres) annen egenkapital i balansen.

Spørsmål b:

Varelageret vurderes etter laveste verdis prinsipp (LVP), jf. regnskapsloven § 5-2.

	Kostpris	Virkelig verdi	LVP
Kurante varer	395 000	¹ 553 000	395 000
Ukurante varer	100 000	60 000	60 000
	495 000	613 000	455 000

¹ 395 000 · 1,4 = 553 000 kroner

Varelageret må nedskrives med 40 000 kroner (= 100 000 – 60 000). Varekostnaden øker og resultatet før skatt reduseres med nedskrivningsbeløpet. Nedskrivningen regnes som en skattereduserende midlertidig forskjell. Utsatt skatt i balansen reduseres med 8 800 kroner (= 40 000 · 22 %). Årsoverskuddet (og annen egenkapital i balansen) reduseres med 31 200 kroner (= 40 000 – 8 800 = 40 000 · 78 %).

Del 2: Berg Industri AS

Spørsmål a:

		20x3	20x2
Totalkapitalrentabilitet	$= \frac{(\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekt})^1 \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital (snitt)}^2} =$	8,46 %	– 8,57 %
Egenkapitalrentabilitet etter skatt	$= \frac{\text{Årsresultat} \cdot 100 \%}{\text{Egenkapital (snitt)}} =$	26,0 %	– 48,75 %

		20x3	20x2	20x1
Likviditetsgrad 1	$= \frac{\text{Omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}} =$	1,17	1,0	0,89
Arbeidskapital	$= \text{Omløpsmidler} - \text{kortsiktig gjeld} =$	2 000	0	– 1 000
Langsiktig lagerfinansiering	$= \frac{\text{Arbeidskapital} \cdot 100 \%}{\text{Varelager}^3} =$	29,2 %	0	– 50,0 %
Finansieringsgrad 1	$= \frac{\text{Anleggsmidler}}{\text{Langsiktig kapital}^4} =$	0,89	1,0	1,09
Egenkapitalandel	$= \frac{\text{Egenkapital} \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital}} =$	20,0 %	13,6 %	25,0 %

¹ Nøkkeltallet skal måle avkastningen av eiendelene. Verdinedgang på lån er en finansinntekt i regnskapet, men skal ikke være med ved beregning av totalkapitalrentabiliteten. Verdinedgang på lån er ingen avkastning av eiendelene, men er en korreksjon av kostnadene til gjeld (finansieringen).

² Totalkapital er summen av eiendelene (balansesummen)

³ Råvarelageret og ferdigvarelager

⁴ Langsiktig kapital er summen av egenkapital og langsiktig gjeld.

Lønnsomheten er vesentlig forbedret fra 20x2 til 20x3. Hovedforklaringen på bedret lønnsomhet er at resultatet er endret fra et underskudd i 20x2 til et overskudd i 20x3. Nøkkeltallene for totalkapitalrentabilitet og egenkapitalrentabilitet var svært dårlige i 20x2 og til dels svært gode i 20x3. Driftsresultatet er i perioden forbedret med 3 960, fra et underskudd på 1 860 i 20x2 til et overskudd på 2 100 i 20x3. Bedret driftsresultat skyldes blant annet at salgsinntektene har økt med 10 000 kroner (20 %), mens driftskostnadene kun har økt med 8 540 (= 16,4 %). Hovedforklaring på resultatforbedringen er likevel gevinsten i 20x3 ved salg av bygningen. Dersom det ses bort fra gevinsten vil regnskapet for 20x3 vise et underskudd på 1 000 før skatt (= 1 500 – 2 500).

Nøkkeltallene for balansen viser i hovedsak en positiv trend i hele perioden. De fleste nøkkeltallene var dårlige i 20x1, og er noe forbedret ved slutten av perioden. Negativ arbeidskapital viser at bedriften har dårlig likviditet og usunn finansiering. Dette vises ved nøkkeltallene for likviditetsgrad 1 og finansieringsgrad 1. Negativ arbeidskapital betyr at likviditetsgrad 1 er lavere enn 1, at finansieringsgrad 1 er større enn 1 og at langsiktig lagerfinansiering er negativ. I 20x2 er omløpsmidlene og kortsiktig gjeld like store, slik at arbeidskapitalen er null. Arbeidskapitalen er positiv i 20x3. Det betyr at likviditetsgrad 1 er større enn 1, finansieringsgrad 1 er lavere enn 1 og at langsiktig lagerfinansiering er positiv. Ved slutten av 20x3 er likviditetsgrad 1 og finansieringsgrad 1 for lave. God likviditet tilsier at likviditetsgrad 1 bør være minst 1,5 (etter gammel norm bør dette nøkkeltallet være minst 2,0). Ved utgangen av 20x3 er likviditeten dårlig, finansieringen kortsiktig og bør derfor forbedres vesentlig.

Egenkapitalandelen i 20x1 på 25 % er akseptabel, men kunne med fordel være noe høyere. På grunn av underskuddet i 20x2 reduseres egenkapitalandelen til 13,6 %, men er økt til 20 % ved slutten av 20x3. Økning av egenkapitalen i 20x3 med 2 000 forklares med ny innbetalt egenkapital fra eierne med 1 600 (= 80 %) og tilbakeholdt overskudd med 400 (= 20 %). En egenkapitalandel på 20 % er for lav og bør økes betydelig, til minimum 25 til 30 %.

Spørsmål b:

Maksimalt utbytte bestemmes av reglene i aksjeloven § 8-1.

Utbyttegrunnlag, jf. aksjeloven § 8-1 første til tredje ledd	
Netto eiendeler inklusive skatt ¹	6 770
– Aksjekapital	(3 000)
= Til disposisjon	3 770
Forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. aksjeloven § 8-1 fjerde ledd	
Netto eiendeler inklusive skatt	6 770
– Egenkapitalandel (= 30 000 · 20 %) ²	(6 000)
= Til disposisjon	770

¹ Diverse eiendeler – diverse gjeld (eksklusive utbytte) = 30 000 – 12 000 – 11 230 = 6 770.

² Forutsatt ifølge oppgaven

Utbyttegrunnlaget er 3 770. For å oppnå en egenkapitalandel på 20 % kan selskapet i årets regnskap maksimalt dele ut 770 i aksjeutbytte. I utkastet til årsregnskap er det allerede avsatt 770 i aksjeutbytte, slik at det ikke er rom for å øke denne ytterligere.

Spørsmål c:

Nye krav til nøkkeltall:

Egenkapitalandel		
Krav til egenkapital	(= 30 000 · 30 %)	9 000
Dagens egenkapital		(6 000)
Ny egenkapital		3 000
Krav til likviditetsgrad 1		
Kortsiktig gjeld i dag		12 000
Krav i fremtiden	(= 14 000/2)	(7 000)
Reduksjon av kortsiktig gjeld		5 000

Kortsiktig gjeld reduseres med 5 000. Dette gjennomføres ved en innbetaling av ny egenkapital på 3 000 og ved å øke langsiktig lån med 2 000 kroner. Korrigert balanse:

Berg Industri AS (korrigert)		
Balanse per 31.12.		20x3
Eiendeler		
Anleggsmidler	16 000	53,3 %
Omløpsmidler	14 000	46,7 %
	30 000	100,0 %
Egenkapital og gjeld		
Egenkapital (+ 3 000)	9 000	30,0 %
Langsiktig gjeld (+ 2 000)	14 000	46,7 %
Kortsiktig gjeld (– 5 000)	7 000	23,3 %
	30 000	100,0 %

Spørsmål d:

Berg Industri AS		
Kontantstrømoppstilling 20x3 – direkte metode		
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Innbetaling fra salg av varer og tjenester	60 650	1
– Utbetaling til leverandører og andre kreditorer	(37 972)	2
– Utbetaling i lønn, skattetrekk mv	(19 086)	3
Innbetaling av renter	100	4
– Utbetaling av renter	(966)	5
– Utbetaling av skatt	(44)	6
A = Netto kontantstrøm fra driften	2 682	
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
– Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	(7 800)	7
Innbetaling ved salg av bygninger	4 800	7
B = Netto kontantstrøm fra investeringer	(3 000)	
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Opptak av nytt langsiktig lån i norske kroner	668	8
– Avdrag på langsiktig lån i norske kroner	(1 500)	8
Opptak av nytt langsiktig valutalån	3 000	9
Innbetaling av ny egenkapital, inklusive overkurs	2 600	10
– Utbetalt aksjeutbytte	(50)	10
C = Netto kontantstrøm fra finansiering	4 718	
A + B + C = Netto endring av kontanter gjennom året	4 400	
+ Kontanter per 01.01.20x1	250	
= Kontanter per 31.12.20x1	4 650	

1. Innbetaling fra salg av varer og tjenester/fra kunder

Salgsinntekter	60 000
– Tap på kundefordringer	(600)
+ Reduksjon av kundefordringer	1 250
= Innbetaling fra kunder	60 650

2. Utbetaling til vareleverandører og andre kreditorer

– Varekostnad	(31 700)	
	1 550	(30 150)
– Annen driftskostnad		(8 100)
– Økning av råvarelager		(300)
– Økning av ferdigvarelageret		(1 550)
+ Økt leverandørgjeld		2 128
= Utbetaling til varekreditorer		(37 972)

Endring i ferdigvarelageret er en periodisering og påvirker ikke direkte utbetalingen til varekreditorerne.

3. Utbetaling i lønn og skattetrekk mv.

– Lønnskostnad	(19 050)
– Reduksjon i skyldig lønn mv.	(36)
= Utbetaling til ansatte mv	(19 086)

4. Innbetaling av renter

Tilsvarende renteinntektene i resultatregnskapet. = 100

5. Utbetaling av renter

– Rentekostnad				(1 000)
+ Økning av påløpte, ikke betalte renter				34
= Utbetaling i renter	=			(966)

6. Utbetaling i skatt

– Skattekostnad				(330)
+ Økning i avsatt betalbar skatt (gjeld)				154
+ Økning i utsatt skatt (gjeld)				132
= Utbetalt i skatt = Skyldig betalbar skatt 1.1.20x3	=			(44)

7. Investering i og salg av varige driftsmidler (bygninger og maskiner og utstyr)

Bygninger

Kjøp av bygninger på 6 200 og avskrivning på 2 100 er oppgitt i note til regnskapet.

Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Tilgang	– Avgang	– avskrivning
13 400	=	11 600	+ 6 200	?	2 100

Den balanseførte verdien ved avgang er 2 300 (= [11 600 + 6 200 – 2 100] – 13 400). Resultatført gevinst ved salg av bygning er 2 500. Det gir en salgssum solgt bygning på 4 800 (= 2 300 + 2 500).

Maskiner og utstyr

Avskrivning maskiner og utstyr er 400, slik at kjøp i året er på 1 600 (= 2 600 – [1 400 – 400]). Samlet er det i 20x3 utbetalt 7 800 (= 6 200 + 1 600) ved kjøp av varige driftsmidler.

8. Opptak av nytt langsiktig lån i norske kroner

Det er i 20x3 betalt avdrag med 1 500 på langsiktig lån i norske kroner (se note til regnskapet).

Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Nytt lån	– Avdrag
9 102	=	9 934	?	1 500

Opptak av nytt lån utgjør dermed 668 (= 9 102 – [9 934 – 1 500]).

9. Opptak av langsiktig valutilån

Det er ikke betalt avdrag på langsiktig valutilån, men bokført en verdinedgang. Nytt lån i året er på 3 000 (= 2 700 + 300).

10. Ny egenkapital

Egenkapitalen består av aksjekapital, overkursfond og annen egenkapital.

Egenkapital 31.12.				6 000
– Egenkapital 01.01				(3 000)
= Endring	=			3 000
Tilbakeholdt overskudd (= 1 170 – 770)				(400)
= Avvik = Tilførsel av egenkapital	=			2 600

Ny egenkapital er bokført med 1 000 i ny aksjekapital og 1 600 i overkurs.

Utbetalt utbytte på 50 tilsvarer skyldig utbytte ved årets begynnelse.

Berg Industri AS		20x3	
Kontantstrømoppstilling – indirekte metode			
<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>			Note
	Resultat før skatt	1 500	
	– Betalt i skatt	(44)	6
	Ordinære avskrivninger	2 500	Resultat
	– Verdinedgang lån	(300)	Resultat
	– Gevinst ved salg av bygning	(2 500)	Resultat
<u>Periodisering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld</u>			
	– Økt råvarelager	(300)	Balanse
	– Økning ferdigvarelageret	(1 550)	Balanse
	Reduksjon i kundefordringer	1 250	Balanse
	Økt leverandørgjeld	2 128	Balanse
	Reduksjon i skyldig lønn mv	(36)	Balanse
	Økning av påløpte renter	34	Balanse
A	= Netto kontantstrøm fra driften	2 682	
B	= Netto kontantstrøm fra investering	(3 000)	
C	= Netto kontantstrøm fra finansiering	4 718	
	A + B + C = Netto endring av likvider gjennom året	4 400	
	+ Kontanter per 01.01.20x3	250	
	= Kontanter per 31.12.20x3	4 650	

Kontantstrømoppstillingen viser at bedriften har fått tilført 2 682 i kontanter fra driften og 4 718 fra finansiering, til sammen 7 400. Av dette er 3 000 brukt til investeringen, mens resterende beløp på 4 400 er brukt til å øke kontantbeholdningen.

Oppgavesett 5

AS Støh Handel

Spørsmål a:

Skatt beregnes av skattemessig resultat og vil derfor variere i takt med bedriftens resultat før skatt. I en analyse etter bidragsmetoden tas det derfor ikke hensyn til skatt. Videre er det normalt å se bort fra regnskapsposter som ikke har direkte sammenheng med driften. I analysen nedenfor er det derfor sett bort i fra tapet ved salg av bygningen og nedskrivningen av tomta. Rentekostnadene er beregnet netto etter fratrukk for renteinntektene. En analyse av handelsvirksomheten til AS STØH Handel gir følgende nøkkeltall:

			20x3	20x2	
Variable kostnader	=	Varekostnad	=	52 000	45 000
Faste kostnader	=	Øvrige kostnader inkl. netto renter (men eksklusive skatt, tap og nedskrivning)	=	44 500	41 500
Dekningsbidrag	=	Salgsinntekt – variable kostnader	=	48 000	45 000
Dekningsgrad	=	$\frac{\text{Dekningsbidrag} \cdot 100 \%}{\text{Salgsinntekt}}$	=	48,0 %	50,0 %
Nullpunkt- omsetning	=	$\frac{\text{Faste kostnader}}{\text{Dekningsgrad}}$	=	92 708	83 000
Sikkerhetsmargin	=	Nåværende omsetning – nullpunktomsetning	=	7 292	7 000
Sikkerhetsgrad	=	$\frac{\text{Sikkerhetsmargin} \cdot 100 \%}{\text{Nåværende omsetning}}$	=	7,3 %	7,8 %

Nøkkeltallene har blitt dårligere i perioden. Dekningsgraden er redusert fra 50,0 % i 20x2 til 48,0 % i 20x3. Salgsprisen per enhet er økt. Redusert dekningsgrad skyldes derfor økte innkjøpspriser. Sikkerhetsgraden er redusert fra 7,8 % i 20x2 til 7,3 % i 20x3. For året 20x3 betyr nøkkeltallet at omsetningen (salgsinntektene) kan reduseres med 7,3 % før resultat før skatt (eksklusive tapet ved salg av bygning og nedskrivning av tomt) blir lik null. Tapet dekningsbidrag ved redusert omsetning er på ca. 3 500 kroner (= 48 000 · 7,3 %). Det tilsvarer regnskapsført resultat før skatt eksklusive tap og nedskrivning (= 500 + 900 + 2 100).

Spørsmål b:

		20x3	20x2
Resultatgrad	$= \frac{(\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekter}) \cdot 100 \%}{\text{Driftsinntekter}} =$	2,5 %	7,7 %
Totalkapitalens omløpshastighet	$= \frac{\text{Driftsinntekter}}{\text{Totalkapital (snitt)}} =$	1,54	1,50
Totalkapitalrentabilitet ¹⁾	$= \frac{(\text{Driftsresultat} + \text{finansinntekter}) \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital (snitt)}} =$	3,8 %	11,5 %
Egenkapitalrentabilitet e. skatt	$= \frac{\text{Årsresultat} \cdot 100 \%}{\text{Egenkapital (snitt)}} =$	2,4 %	20,2 %

¹⁾ Kan også beregnes som: resultatgrad · totalkapitalens omløpshastighet:

$$R_{TK} (20x3) = 2,5 \% \cdot 1,54 = 3,8 \% \text{ og } R_{TK} (20x2) = 7,7 \% \cdot 1,50 = 11,5 \%$$

		20x3	20x2	20x1
Likviditetsgrad 1	$= \frac{\text{Omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}} =$	1,07	1,58	1,88
Likviditetsgrad 2	$= \frac{\text{Mest likvide omløpsmidler}^1}{\text{Kortsiktig gjeld}} =$	0,63	0,79	1,18
Finansieringsgrad 1	$= \frac{\text{Anleggsmidler}}{\text{Langsiktig kapital}^2} =$	0,95	0,73	0,65
Egenkapitalandel	$= \frac{\text{Egenkapital} \cdot 100 \%}{\text{Totalkapital}} =$	27,1	23,3	21,7
Arbeidskapital	$= \text{Omløpsmidler} - \text{kortsiktig gjeld} =$	2 000	11 000	15 000
Langsiktig lagerfinansiering	$= \frac{\text{Arbeidskapital} \cdot 100 \%}{\text{Varelager}} =$	15,4 %	73,3 %	125,0 %

^{1.} Alle omløpsmidlene med unntak for varelager

^{2.} Langsiktig kapital er summen av egenkapital og langsiktig gjeld.

Lønnsomheten er redusert fra 20x2 til 20x3. Hovedforklaringen på nedgangen i totalkapitalrentabiliteten er dårligere resultatgrad. Det dårligere resultatet i 20x3 skyldes blant annet en økning av varekostnaden (lavere dekningsgrad), tap ved salg av bygning og nedskrivning av tomt. Dersom tapet og nedskrivningen holdes utenfor gir dette en totalkapitalrentabilitet på 8,5 % (= (5 500 · 100 %)/ 65 000). Nøkkeltallene for totalkapitalrentabilitet og egenkapitalrentabilitet var gode i 20x2 og lave (til dels dårlige) i 20x3.

En gammel norm tilsier at likviditetsgrad 1 skal være over 2 og likviditetsgrad 2 skal være over 1. Disse normkravene er nesten oppfylt i 20x1, Analysen viser at likviditetsgradene blir dårligere gjennom hele perioden. Arbeidskapitalen er også kraftig redusert i perioden. Dersom finansieringsgrad 1 er under 1 og likviditetsgrad 1 er over 1 vil arbeidskapitalen være positiv (omløpsmidler er større enn kortsiktig gjeld). Det betyr at langsiktig kapital finansierer anleggsmidlene og deler av omløpsmidlene. Dette vises ved å studere nøkkeltallet langsiktig lagerfinansiering. I 20x1 var hele varelageret langsiktig finansiert, mens ved slutten av 20x3 var bare 15,4 % av varelageret finansiert med langsiktig gjeld.

Selv om arbeidskapitalen er positiv er disse nøkkeltallene dårlige (for lave) ved utgangen av 20x3. Egenkapitalandelen er forbedret ved utgangen av 20x3 til tross for et dårlig resultat. Økningen av egenkapitalen i 20x3 skyldes i sin helhet innbetaling av ny kapital fra eierne. Hele årets overskudd for 20x3 pluss 2 000 av fond fra tidligere (tilbakeholdt overskudd) er avsatt til aksjeutbytte ved slutten av året. På grunn av nyinnbetaling av egenkapital er egenkapitalandelen tilfredsstillende ved utgangen av 20x3.

Spørsmål c:

AS STØH Handel		
Kontantstrømoppstilling – direkte metode		
		Note
<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>		
	100 500	1
	(67 000)	2
	(14 824)	3
	500	4
	(1 898)	5
	(968)	6
A	<u>16 310</u>	
<i>Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>		
	(25 000)	7
	4 000	7
B	<u>(21 000)</u>	
<i>Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</i>		
	2 220	8
	(8 000)	8
	9 000	9
	7 000	10
	(1 730)	11
C	<u>8 490</u>	
	<u>3 800</u>	
	6 200	
	<u>10 000</u>	

I notene nedenfor er en innbetaling angitt med et positivt tall, mens negative tall er utbetaling.

1. Innbetaling fra salg av varer og tjenester/fra kunder

Salgsinntekter	100 000
+ Reduksjon av kundefordringer	500
= Innbetaling fra kunder	<u>100 500</u>

2. Utbetaling til vareleverandører og andre kreditorer

– Varekostnad	(52 000)
– Husleie	(11 000)
– Annen driftskostnad	(7 000)
+ Reduksjon i varelager	2 000
+ Økt leverandørgjeld	1 000
= Utbetaling til varekreditorer	<u>(67 000)</u>

3. Utbetaling i lønn og skattetrekk mv.

– Lønnskostnad			(15 000)
+ Økning i skyldig lønn mv.			876
– Økt forskuddsbetalt lønn			(700)
= Utbetaling til ansatte mv	=		(14 824)

4. Innbetaling av renter

Tilsvarende finansinntektene i resultatregnskapet (se notene i oppgaven).

5. Utbetaling av renter

– Finanskostnad (= renter, se notene)			(2 000)
+ Økning av påløpte renter			102
= Utbetaling i renter	=		(1 898)

6. Utbetaling i skatt

– Skattekostnad			(110)
– Reduksjon i utsatt skatt (gjeld)			(220)
– Reduksjon i betalbar skatt (gjeld)			(638)
= Utbetalt i skatt = Skyldig betalbar skatt 1.1.20x3	=		(968)

7. Investering i og salg av varige driftsmidler (bygninger og tomt)

Nedgang av balanseført verdi av tomt på 900 (= 2 500 – 1 600) skyldes i sin helhet nedskrivning.

Kjøp av bygninger på 25 000 er oppgitt i note til regnskapet.

Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Tilgang	– Avgang	– Avskrivninger
36 400	=	27 500	+ 25 000	?	– 10 000

Den balanseførte verdien ved avgang er 6 100 (= 42 500 – 36 400). Resultatført tap ved salg av bygning er på 2 100. Salgssum solgt driftsmiddel er dermed på 4 000 (= 6 100 – 2 100).

8. Opptak av ny langsiktig gjeld

Avdrag på 8 000 er oppgitt i note til regnskapet.

Saldo 31.12.	=	Saldo 01.01.	+ Nytt lån	– Avdrag
19 790	=	25 570	?	– 8 000

Opptak av nytt lån utgjør dermed 2 220 (= 19 790 – [25 570 – 8 000]).

9. Opptak av kassakredittgjeld

Tilsvarende endringen i balansen, nytt lån i år.

10. Ny egenkapital

Egenkapitalen består av aksjekapital, overkurs og annen egenkapital.

Egenkapital 31.12.		19 000
– Egenkapital 01.01		(14 000)
= Endring	=	5 000
Avsetning til utbytte overført fra annen egenkapital (= 9 000 – 7 000)		2 000
= Avvik = Tilførsel av egenkapital	=	7 000

Økning av egenkapital er bokført med 5 000 i økt aksjekapital og 2 000 i overkurs.

11. Betalt aksjeutbytte

Tilsvarende skyldig beløp per 1.1.20x3.

Analysen ved bruk av indirekte metode blir som følger:

AS STØH Handel			
Kontantstrømoppstilling – indirekte metode		20x3	
	<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>		Note
	Resultat før skatt	500	
	– Betalt i skatt	(968)	6
	Avskrivninger	10 000	Resultat
	Nedskrivning tomt	900	Resultat
	Tap ved salg av bygning	2 100	Resultat
	<u>Periodisering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld</u>		
	Reduksjon i varelager	2 000	Balanse
	Reduksjon i kundefordringer	500	Balanse
	– Økt forskuddsbetalt lønn	(700)	Balanse
	Økt leverandørgjeld	1 000	Balanse
	Økning i skyldig lønn mv	876	Balanse
	Økning av påløpte renter	102	Balanse
A	= Netto kontantstrøm fra driften	16 310	
B	= Netto kontantstrøm fra investering	(21 000)	
C	= Netto kontantstrøm fra finansiering	8 490	
	A + B + C = Netto endring av kontanter gjennom året	<u>3 800</u>	
	+ Kontanter per 01.01.20x3	6 200	
	= Kontanter per 31.12.20x3	<u>10 000</u>	

Kontantstrømoppstillingen viser at bedriften har investert 21 000 i varige driftsmidlene. Beløpet er finansiert med 16 310 fra drift og 8 490 fra finansiering. I perioden er det en netto positiv kontantstrøm på 3 800 som er brukt til å øke kontantbeholdningen ved slutten av perioden.